

אורות ישראל
מכללה אקדמית לחינוך
מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

שם הקורס: מתקשב- מבוא לתלמוד הירושלמי
שנה"ל: תשע"ח קורס שנתי (7 מפגשים + מבחן)

שם המרצה: אברהם בלס

מסלול/התמחות: תושבי"ע

היקף שעות: 30 שעות

תוכן הקורס ומטרות הקורס:

הכירות עם התלמוד הירושלמי מאפיינו ויחודו, הכרת מקומו של התלמוד הירושלמי במערכת התורנית, והכרת הרלבנטיות של התלמוד הירושלמי לדורנו. הסטודנט יכיר נתונים בסיסיים בתלמוד הירושלמי: רקע, כתבי יד, דפוסים, פרשנים, בעיות בלימוד הירושלמי סקירה אודות לימוד הירושלמי בדורנו – תמונת מצב ויעדים. הסטודנט יכיר מאפיינים של הירושלמי מתוך הנחה שנגסה להוכיח גם ממקורות מתוך הירושלמי וגם מתוך מספר השוואות. מאפיינים צורניים (קיצור, המחשה, ריבוי שאלות) מאפיינים תוכניים: שילוב הלכה ואגדה, אוריינטציה ציבורית, נועזות, עיסוק בשאלות מדיניות, החשבת עולם המעשה ועוד. סקירה בנושא מהות הלימוד בארץ ישראל תעזור לנו לחדד את הדברים. ובנוסף ננסה להראות שישנה עריכה ספרותית למופת בירושלמי החל מרמת המילה ועד לרמת המסכת.

ראשי פרקים:

1. מבוא

א. רקע

ב. כתבי יד, דפוסים, פרשנים, ספרים

ג. קשיים בלימוד הירושלמי

ד. סקירה אודות מצב לימוד הירושלמי בדורנו, ויעדים

- ביחידה זו חובה לקרוא את חוברת צוהר (קובץ מצורף להקדמה)

2. הירושלמי לשיטתו

א. קביעת התלמודים עצמם ביחס לעמדות מובהקות של התלמודים (רבנן דהכא, רבנן דתמן,

הביטוי בבליא, הביטוי בבבלי: במערבא אמרי.

ב. השוואות בתחומים מרכזיים שונים: ציבוריות, לאומיות, חומר ורוח ועוד.

3. מאפייני הירושלמי

א. מאפיינים צורניים: קיצור, המחשה, ריבוי שאלות, זמנים שאינם מוגדרים.

ב. מאפיינים מהותיים: אינו מפחד לשאול שאלות באמונה, אינו מפחד לומר אמירות נועזות,

הסתכלות מקיפה, עיסוק בשאלות מדיניות, שילוב הלכה ואגדה.

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"י אפרים

מיקוד 44814

טלפון: 03-9061301

פקס: 03-9061342

דוא"ל: dekan@orot.ac.il

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3

ת"ד 1106, רחובות 76110

טלפון: 08-9485662

פקס: 08-9485686

דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בסייד

*ביחידה זו יש לקרוא מאמר חובה מספר 1.

4. הירושלמי והאגדה

א4. חשיבות האגדה.

ב4. יסודות אמונה.

ג4. טעמי מצוות.

ד4. חשיבות עבודת הרגש.

ה4. האם יסודות האמונה הם מוחלטים או רק תיאורטיים.

*ביחידה זאת יש לקרוא מאמר חובה מספר 2.

5. בית המדרש הארצי ישראלי

א5. אנליטיקה פלפול וידע מול בקיאות, מסורת ומהות.

ב5. אווירת בית המדרש רבנים בינם לבין עצמם, רבנים ותלמידיהם

ג5. שימוש תלמידי חכמים

ד5. עבודת הרגש ולימוד האגדה (שייך גם לנושא 4)

6. התורה הציבורית של הירושלמי

א6. כלל ופרט

ב6. ציבור אורגניזם אחד או אוסף של פרטים

ג6. עיסוק בצרכי ציבור

ד6. הסתכלות ציבורית

7. העריכה הספרותית המופתית של הירושלמי

א7. עריכה ברמת הסוגיה.

ב7. עריכה ברמת הפרק.

ג7. עריכה ברמת המסכת.

ד7. השוואה בין סיפורים

*ביחידה זו יש לקרוא מאמרי חובה מספר 3, 4 ו5.

חובות/דרישות הקורס

מטלות הקורס : בכל יחידה ישנם מטלות

מרכיבי הציון הסופי ודרך חישובו : כל יחידה 6 נקודות* 7 סך הכל 42 נקודות. מבחן : 58 נקודות.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3

תייד 1106, רחובות 76110

טלפון : 08-9485662

פקס : 08-9485686

דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"י אפרים

מיקוד 44814

טלפון : 03-9061301

פקס : 03-9061342

דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

דרכי התקשרות עם המרצה

דוא"ל: blasyerushalmi@gmail.com פלא': 052-6522518

ביבליוגרפיה:

מקור ופרשנים

תלמוד ירושלמי: עפ"י כתב יד סקליגר 3 שבספריית האוניברסיטה של לידן, מהדורת האקדמיה ללשון עברית, ירושלים התשס"א.

תלמוד ירושלמי מהדורת וילנא עם הפרשנים הקלאסיים – 'קרובן העדה' ו'פני משה'.

מסכת תענית של הירושלמי בהוצאת ישיבת יריחו עם הפירושים 'אור לישרים' ו'פירות הארץ', התשס"ד.

ספרים

בלס, אברהם, **אורות הירושלמי**, ירושלים התשס"ז.

ויצמן, הרב יהושע, **מיטב הארץ**, מעלות, התש"ע.

ויצמן הרב ישי, **לחזות בנעם**, ירושלים תשע"ז

ליברמן, שאול, **ירושלמי כפשוטו**, ירושלים, התרצ"ה.

מאיר, עפרה, **סוגיות בפואטיקה של חז"ל**, תל אביב: ספריית הפועלים, 1993.

מוסקוביץ, לייב, **הטרמינולוגיה של הירושלמי**, ירושלים, התשמ"ח.

ניר, חגי, **נחלי הירושלמי**, ירושלים, התשע"ז.

נפתל, אברהם משה, **התלמוד הירושלמי ויוצריו**, ירושלים, התשנ"ח.

צוריאל, הרב משה, **ציון במשפט תפדה**, בני ברק, התשנ"ז.

קומפנינו, ראובן, **לקט מפאה**, ירושלים התשס"ט.

קשת, אחיקם, **אמרי במערבא**, ירושלים, התשע"א.

תמר, הרב יששכר, **עלי תמר**, סדר זרעים חלק א', גבעתיים, התשל"ט.

חוברות

בלס, אברהם, **צוהר**, ירושלים, תשס"ז.

בלס אברהם, **שו"ת הירושלמי**, ירושלים, תשע"ו.

מאמרים חובה

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3

ת"ד 1106, רחובות 76110

טלפון: 08-9485662

פקס: 08-9485686

דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ר אפרים

מיקוד 44814

טלפון: 03-9061301

פקס: 03-9061342

דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

גוטל, הרב נריה, **תורת ארץ ישראל – התלמוד הירושלמי במשנת הרב קוק**, ישועות עוזו (ספר זכרון לרב עוזי קלכהיים זצ"ל), ירושלים תשנ"ו. עמ' 390-412.

השל, אברהם יהושע, 'נוסח בבל ונוסח ארץ ישראל', **תורה מן השמים באספקלריה של הדורות**, לונדון: דפוס שונצין, תשכ"ב.

זלכה, יפה, **בעין אגדת הירושלמי**, ירושלים, תשס"ט, עמ' 13-15 ו-246-255.

מאיר, עפרה, 'השפעת מעשה העריכה על השקפת העולם של סיפורי האגדה', **טורא ג** (תשנ"ד), עמ' 67-84.

רוזנטל, דוד, מסורות ארץ ישראליות ודרך לבבל, **קתדרא 92** (תשנ"ט), עמ' 7-47.

מאמרים נוספים:

ולדמן, הרב אליעזר, 'הברכה בתלמודה של ארץ ישראל', **על דעת המקום והזמן**, קרית ארבע, התשמ"ג.

מאיר, עפרה, 'הסיפור תלוי ההקשר בתלמוד', **בקרת ופרשנות 20** (תשמ"ה), עמ' 103-119.
מוסקוביץ, לייב, 'לחקר הגופים הזרים האגדיים שבירושלמי', **תרביץ סד**, ב (תשנ"ה), עמ' 238 - 258.

מוסקוביץ, לייב, 'לדרכי שילובן של האגדות בירושלמי – בירורים ראשוניים', **אסופות יא** (תשנ"ח), עמ' קצז-רט.

קלכהיים, הרב עוזי, המענה לבנים בדרכי נועם של ארץ ישראל, **מאורות הירושלמי א**, ירושלים, התשס"א.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ר אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il